

Міністерство освіти і науки України

**Український педагогічний університет імені Михайла Драгоманова
(Україна)**

Uniwersytet WSB Merito Chorzów (Польща)

Wyższa Szkoła Lingwistyczna w Częstochowie (Польща)

Państwowa Akademia Stosowanych w Chełmie (Польща)

**Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Instytut Pedagogiki
(Польща)**

Національний авіаційний університет (Україна)

**Кам'янець-Подільський національний педагогічний
університет імені Івана Огієнка (Україна) Інститут проблем
виховання НАПН України**

**«СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ»
присвячена 190-річчя УДУ імені Михайла Драгоманова**

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

Київ, 24 квітня 2024 р.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету соціології та соціальної політики Українського державного
університету
імені Михайла Драгоманова
(протокол № від року)*

Редакційна колегія:

- Віктор АНДРУЩЕНКО* доктор філософських наук, професор,
дійсний член НАПН України, член-
кореспондент
НАН України,
заслужений діяч науки і техніки України,
ректор Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
- Григорій ТОРБІН* доктор фізико-математичних наук, професор, проректор
з наукової роботи Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
- Ростислав ДРАПУШКО* кандидат філософських наук,
професор, проректор з науково-
педагогічної роботи (адміністративно-
господарської діяльності) Українського
державного університету імені Михайла
Драгоманова
- Володимир ЛАВРИНЕНКО* кандидат філософських наук, професор,
проректор з міжнародних зв'язків Українського
державного
університету імені Михайла Драгоманова
- Роман ВЕРНИДУБ* доктор фізико-математичних наук, професор,
проректор з навчально-методичної
роботи Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
- Алла ЯРОШЕНКО* доктор філософських наук, професор, декан

- Тетяна ГОЛУБЕНКО* Факультету соціології та соціальної політики
Українського державного університету імені
Михайла Драгоманова
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
соціальної освіти та соціальної
роботи,
заступник декана з наукової роботи та
міжнародних зв'язків факультету соціології та
соціальної політики УДУ імені Михайла
Драгоманова
- Василь КАРИЧКОВСЬКИЙ* доктор педагогічних наук, професор кафедри
позашкільної освіти факультету соціології та
соціальної політики УДУ імені Михайла
Драгоманова
- Дар'я БИБИК* доктор філософії в галузі соціальної роботи,
доцент кафедри соціальної освіти та соціальної
роботи факультету соціології та соціальної
політики УДУ імені Михайла Драгоманова
- Микола БУЛАТЕВИЧ* кандидат соціологічних наук, доцент кафедри
соціології та публічних комунікацій факультету
соціології та соціальної політики УДУ імені
Михайла Драгоманова
- Марина СОЛЯНИК* кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціальної освіти та соціальної роботи
факультету соціології та соціальної політики
УДУ імені Михайла Драгоманова
- Андрій ЗАМОЖСЬКИЙ* викладач кафедри соціальної політики
факультету соціології та соціальної політики
УДУ імені Михайла Драгоманова
- Наталія ПОЛУЙКО* голова Студентського наукового товариства
Факультету соціології та соціальної політики
Українського державного університету імені
Михайла Драгоманова

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, що присвячена 190-річчя УДУ імені Михайла Драгоманова (24 квітня 2024 року). Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024, 115 с.

У збірнику подано тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ», в яких висвітлюються результати досліджень науковців та практиків щодо актуальних питань соціальної політики, соціальної роботи, соціальної педагогіки, позашкільної освіти, соціології, сучасних концепцій, технологій, стратегій в умовах сьогодення в Україні.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за зміст, достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники та/або рецензенти, які рекомендували матеріали до публікації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Олійник І. В. Арт-терапія як одна з інноваційних психолого-педагогічних технологій у професійній діяльності соціальних працівників. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2018. №61. С. 208-213.
2. Хуртенко О.В. Арт-терапія як метод розвитку особистісних особливостей підлітка. Вісник Національного університету оборони України. Київ. 2017. 1, №48. С. 224-228.
3. Vainola R., Bovanenko O. Decorative-and craft activities as one of the factor in forming artistic and aesthetic culture in students of pedagogical universities. Intellectual Archive. Toronto: Shiny Word.Corp. (Canada). 2018. (May/June). Vol. 7. No. 3. PP. 55–63.

Ясточкіна І.А.

*кандидат психологічних наук, доцент
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1250-4794>
i.a.yastochkina@npu.edu.ua*

СОЦІАЛЬНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ДОСВІД ФОРМУВАННЯ

Поняття «толерантність» розглядається як соціально важливе явище, норма життя у демократичному суспільстві. Це один з головних принципів взаємовідносин між людьми. Толерантність визначається як «інтегративна якість особистості, що відображає активну моральну позицію і готовність до конструктивної взаємодії з людьми і групами незалежно від їх національної, соціальної, релігійної, гендерної приналежності, поглядів, світогляду, стилю мислення і типу поведінки; сприяє успішному самоствердженню особистості та її самореалізації у суспільстві» [2, с.9].

Різні аспекти проблеми толерантності висвітлено у наукових працях вітчизняних дослідників: О. Безносок, О. Волошина, О. Грива, О. Майборода, А. Молчанова, В. Пісоцький, Т. Пилипенко, С. Шевчук та ін.

Толерантність (від лат. *Tolerantia* – стійкість, витривалість, терпимість) розглядається як соціальна цінність, індивідуальна чеснота та суспільний ідеал

тощо. Толерантність є нормою сучасного цивілізованого світу. У ліберальних спільнотах протягом останніх трьох століть її визнано однією з фундаментальних етичних і політичних цінностей та важливим демократичним інститутом [4].

Показник соціальної толерантності вимірює прийняття у суспільстві певних груп (меншин), а також готовність спілкуватися з ними особисто, та їх прийняття у громаді. Прийняття різноманітності є визначальним чинником соціальної згуртованості [3].

Згідно з даними вимірювання індексу RESCORE загальнонаціональний показник соціальної толерантності в Україні становить 5,7 з 10, де 0 – негативне ставлення, а 10 – повна готовність прийняти у громаді та спілкуватися особисто. Більшість співвітчизників приймають і толерують іммігрантів, євреїв, людей з іншим кольором шкіри та мусульман. Однак значна частина українців відмовляються приймати серед членів своєї громади представників спільноти ЛГБТКІ+ і наркозалежних. Відмінності в рівнях соціальної толерантності до ЛГБТКІ+ найпомітніші між групами різного віку та з різними доходами – серед старших і менш забезпечених індивідів спостерігається менш толерантне ставлення [3]. Стосовно ромів, то результати свідчать: 30% респондентів відкриті до особистого спілкування з ними, 29% готові прийняти їх у громаді, але воліли б уникати особистого спілкування, а ще 35% взагалі не хочуть їх присутності у своїй громаді [3].

Показник соціальної толерантності характеризується істотними регіональними відмінностями: в Івано-Франківській (3,8), Закарпатській (4,6) і Волинській (4,5) областях його значення значно нижчі від середнього по Україні. І навпаки, у Миколаївській (8,1), Херсонській (7,4) і Кіровоградській (7,0) областях спостерігаються набагато вищі рівні толерантності. На думку, дослідників, ці три області можуть слугувати прикладами найкращих практик для вивчення та тиражування в інших регіонах [3].

Відповідно до даних дослідження, проведеного фахівцями Київського міжнародного інституту соціології, з 1994 до 2007 року рівень ксенофобії в Україні зростав. З 2008 р. до 2013 р. індекс знизився до 4,0 балів (макс. 7). Дотепер індекс ксенофобії коливається довкола цього значення, у жовтні 2023 року він був трохи нижче 4-х (3,7). Цей рівень не є високим, він показує, що для більшості етнічних груп населення України підтримує дистанцію 3, 4 або 5 (тобто не хотіли б, щоб представники цих етнічних груп були членами їх родин і близькими друзями, але готові їх бачити сусідами, колегами по роботі і жителями України) [1].

Найменша соціальна дистанція до україномовних українців (індекс 2,03). Найбільша соціальна дистанція до африканців (4,69), ромів (4,75), росіян – жителів України (4,96), білорусів – жителів Білорусі (5,30). Останнє місце з

найбільшою соціальною дистанцією, займають росіяни-жителі росії (6,38). Переважна більшість (80%) не допускали б росіян навіть як туристів [1].

Показовим для України є те, що особистий досвід травм, отриманих через повномасштабне вторгнення росії, коли люди були свідками, обстрілів, бойових дій, пов'язаний з підвищенням рівня соціальної толерантності, навіть з урахуванням регіональних відмінностей. Окрім того, цей безпосередній «особистий досвід війни» більш поширений серед мешканців прифронтових областей. Цей висновок важливий тому, що, як правило, через боротьбу за ресурси під час криз (наприклад, економічного спаду) суспільства часто закриваються у своїй найменшій «внутрішній групі» [3]. В Україні навпаки суспільство відкривається, стає більш «інклюзивним» перед лицем зовнішнього агресора і згуртовується, щоб знайти силу, підтримку та взаємопоміч.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжетнічні упередження в Україні. Жовтень 2023. *Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)*. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1364&page=1&t=10> (дата звернення: 16.04.2024).

2. Молчанова А.О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога: посібник. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. 188 с.

3. Соціальна згуртованість в Україні: Частина II / Оцінювання горизонтальних відносин за допомогою індексу RESCORE 2023 / Руслан Мініч, др. Ільке Даглі-Гастінгс, Торніке Зурабішвілі. Україна. 2024. 44 с. URL: https://api.scoreforpeace.org/storage/pdfs/Social-Cohesion-in-Ukraine_part_II_ukr.pdf (дата звернення: 15.04.2024).

4. Шевчук С. Ф. Толерантність // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Толерантність> (дата звернення: 18.04.2024)